

Vannregion Troms
postmottak@tromsfylke.no

Kopi: NVE avd. Narvik
Kjetil Greiner Solberg kgs@nve.no

DERES REF./DATO: VÅR REF.: STED/DATO:
201201015-7 201201015-7 Korgen, 27.06.2019

POSTADRESSE
Statkraft Energi AS
Postboks 200 Lilleaker
0216 Oslo
Norway

BESØKSADRESSE
Lilleakerveien 6
0283 Oslo

SENTRALBORD
24 06 70 00

TELEFAKS:
24 06 70 01

INTERNETT
www.statkraft.no

E-POST:
post@statkraft.com

ORG. NR.: NO-987 059 729

PLANPROGRAM OG HOVEDUTFORDRINGER - STATKRAFTS HØRINGSUTTAELSE I VANNREGION TROMS

Vi viser til brev datert 29. mars 2019 samt vedlagte dokumenter «Planprogram for regional forvaltningsplan og hovedutfordringer for vannregion Troms», med høringsfrist 30. juni 2019.

Innledning

Statkraft er Norges største produsent av fornybar energi og har kraftproduksjonsanlegg i 9 av Norges 11 vannregioner. I samråd med myndighetene, fagekspertene og lokale interessenter bruker vi mye ressurser for å få fram kunnskap om miljøforhold i vannforekomstene som er påvirket av vår virksomhet. Vår virksomhet kan også bli betydelig påvirket av det videre arbeidet med de regionale vannplanene. Vi oppfatter oss derfor som en betydelig interessent i denne prosessen og ønsker å delta med innspill i arbeidet.

Det har i de siste årene vært arrangert ulike møter om implementering av vanndirektivet og utvikling av regionale vannplaner og dette bidrar til rimelig god oversikt over prosessene. I den kommende fasen støtter Statkraft departementets ambisjon om «en mindre omfattende prosess enn det som ble gjennomført i første planperiode».

Hovedutfordringer

I dokumentet «Hovedutfordringer» ser vi at vannkraftens påvirkning er stor i antall vannforekomster og vurderes som sterk. Vi mener måten data blir framstilt på ut fra en kvantitativ analyse i Vann-nett stiller vannkraften i et urettmessig dårlig lys. Vi mener også at den påvirkningsvurderingen som er gjort av regulerte vannforekomster er lite transparent og ikke tilstrekkelig avveid mot andre åpenbare påvirkninger. Vi mener også at bruken av klassifiseringen SMVF og Naturlig avviker mellom forskjellige regioner.

Det vil igjen påvirke fastsettingen av «dagens økologiske potensiale» for vassdrag som er utpekt som SMVF'er. Vi oppfatter den reelle økologiske tilstanden i regulerte vassdrag til å være bedre enn det data fra Vann-nett viser og mener at GØP= «Fungerende økosystem» kan være oppnådd i større del av vassdraget enn det Vann-nett nå dokumenterer. Vi mener at føringene for hvordan vassdragene blir oppdelt i vannforekomster og hvordan miljøtilstanden er vurdert (hvilke kvalitetselementer som ligger til grunn mm) er avgjørende for det resultatet som Troms får med så mange vannforekomster med MSM som miljømål.

Vann-nett viser også tendenser til at eneste årsak til klassifiseringen 'dårlig' eller 'moderat' økologisk tilstand (DØP, MØP), er antatt tilstand for fisk. Denne tilstanden er oftest tillagt hydromorfologiske endringer alene. I noen tilfeller er dette tilfellet, men kombinasjonen mangelfull forvaltning, dvs at uttaket av fisk fra disse elvene er større en forsvarlig tillegges tydeligvis liten vekt.

Når gytebestandsmålet enda ikke er innen rekkevidde, åpnes det fortsatt for utstrakt fiske. Spesielt utslagsgivende blir dette forholdet i regulerte vassdrag hvor regulanten driver utsettinger/reetableringer av fisk, og hvor bestandene er under oppbygging. Virkemidlet strengere regulering av beskatning av svake bestander burde benyttes som virkemiddel. Slik det beskrives nå, er det ytterligere tiltak fra regulanten som beskrives som aktuelt tiltak.

Statkraft mener dessuten at de administrative prosessene bør holdes så enkle som mulig. Vi foreslår derfor at det vurderes, i tett samarbeid med NVE/OED, FIN og NFD, å utarbeide klarere retningslinjer for å sikre transparent og lik behandling av:

- Vurdering av påvirkningene i vannforekomstene
- Fastsetting av «dagens økologiske potensiale»
- Beregning av inntektstap for kommuner, fylke og nasjonalt

Statkraft synes det er veldig bra at «klimaendringer» er vurdert i et eget kapittel. Klimaendringene er slik synliggjort både som en av de viktigste påvirkningene og som en stor utfordring for vannregionen. Det er også viktig at det kommer frem at et våtere og varmere klima ikke vil gi mer tilsig i alle områder i fylket. I beskrivelser av vannkraftens påvirkning savner vi synliggjøring av den rollen reguleringsmagasinene har i å dempe flom og at dette vil bli enda viktigere i framtida.

Planprogrammet

Når det gjelder vannkraft så har NVE en særlig viktig rolle i offentlig ressursforvaltning. Flere små reguleringsrestriksjoner på vassdragsnivå kan få en betydelig sum-effekt, ikke bare for fleksibiliteten til den norske kraftforsyningen, men også for magasinenes evne til å dempe flommer. Vi mener derfor at det kan være relevant å få arrangert fagmøter med alle regulantene, under ledelse av NVE, særlig for å identifisere hvordan vannkraftens brukerinteresser skal vurderes ift de føringene som gis av Vannforskriften (V) og mht sentrale temaer som:

- Gjennomføring av «økonomiske analyser» (V§ 15)
- Klassifisering av vannforekomstene (VF) / utpekning av Svært modifiserte VF, fastsetting av «dagens økologiske potensiale» og etablering av Godt Økologisk Potensial, GØP (V§ 5)
- Vurdering av de mest kostnadseffektive tiltak (V vedlegg III)
- Definisjon av «vanntjenester» (V vedlegg III)
- Beregning av «uforholdsmessige kostnader» (V§ 10,12) og
- Vurdering av «vesentlige negative innvirkninger» (V§ 5) på vannbrukerinteressene og aktiviteter som Statkraft utfører på vegne av staten for det norske samfunnet, som for eksempel magasinering og overføring av vann for elektrisitetsproduksjon eller flomvern.

Norge utmerker seg i Europa med den høyeste andelen av fornybar energi pga. landets vannkraftressurser. Vannkraft spiller en ekstraordinær rolle for Norges energiforsyning, som er nesten helt dekket av vannkraft (97%). Vannkraftproduksjon medfører relativt lave strømpriser sammenlignet med andre land i Europa. Strømpriser er et sentralt tema for Norges befolkning, som lever i et kaldt klima med oppvarming basert i all hovedsak på strøm. Statkraft mener derfor at Norge har legitime grunner til å sterkere vektlegge vannkraftens spesielle samfunnsbetydning ved å fastsette mindre strenge miljømål for alle vannkraftanlegg med vesentlig reguleringssevne for kraft- og flomhåndteringssystemet.

For å forenkle prosessen med å samle ulike høringsinnspill, presenterer vi våre synspunkter i samme rekkefølge som spørsmålene ble stilt i de to høringsdokumentene. Statkraft ser fram til et godt samarbeid i videreutviklingen av denne regionale vannforvaltningsplanen.

Med vennlig hilsen

For Statkraft Energi AS

Regionsdirektør

Vedlegg 1

Kommentarer til høringsdokument 1 – PLANPROGRAM

Er det tydelig når og hvordan ulike myndigheter skal delta i planleggingen?

Gjelder ikke Statkraft

Er det tydelig når og på hvilken måte ulike interessenter kan medvirke i arbeidet fram mot revidert og oppdatert forvaltningsplan og tiltaksprogram?

Høringsdokumentet presenterer en oversiktlig overordnet fremdriftsplan, informerer om offentlige høringsperioder og nevner berørte sektormyndigheter.

Statkraft var aktiv både lokalt, regionalt og sentralt i forrige planperiode og erfarte mange steder at kunnskapen om vannkraft og vannkraftens mange verdier for samfunnet var lite kjent og i for liten grad ble vektlagt i forhold til de føringene som ble gitt i Vannforskriften. Vi erfarer også at mye data og kunnskap om miljøforhold, som vi spilte inn i prosessen ikke ble tatt imot og brukt i forbindelse med klassifisering av vannforekomster og formulering av miljømål.

Vi håper at innspillene som gis i denne høringsprosessen vil bli behandlet på en **transparent** og **sporbar** måte. Vi forventer for eksempel at alle høringsinnspillene blir offentlig tilgjengelig samt at det gis en kort beskrivelse om videre prosessering av kommentarene. I andre høringer som vi har deltatt i blir kommentarene oppsummert per spørsmål i tabellform, inklusive et felt som forklarer kort hvordan og hvorfor kommentaren vil bli integrert i det videre arbeidet. Samtidig regner vi med at betydelig berørte interessegrupper som vannkraftbransjen vil ha muligheten til å være en aktiv part i prosessene fremover både regionalt og sentralt.

Statkraft ønsker å kunne bidra i dette arbeidet med fagekspertise og data. Vi håper at kommende planfase vil tar utgangspunkt i de godkjente planer og oppnådde forbedringer, ny kunnskap om miljøtilstand og påvirkning, samt oppdaterte sektorplaner og føringer.

Er det tema eller utredninger som mangler i planprogrammet?

Statkraft mener at vesentlige negative innvirkninger på Norges vannkraftsektor forårsaket av potensielle krav om økt minstevannføring bør utredes i form av en regional og nasjonal sum-effekt studie under ledelsen av NVE. Regulerbar vannkraft har en særstilling i Norges energiforsyning og økende behov for flomdemping. De **potensielle økonomiske konsekvensene** for:

- Lokale, regionale og nasjonale budsjetter (gjennom inntektstap av diverse skatter, utbytte, konsesjonsavgifter, konsesjonskraft, etc.)
- Nasjonale strømforbrukere (ved økende kraftpriser),
- Regional flomsikring (gjennom reduksjon av lagringsplass i magasiner for nedbør)
- Industriell utvikling (gjennom reduksjon av disponibel kraft)
- Regional og nasjonal forsyningsikkerhet (gjennom reduksjon av fleksibilitet i bruken av lagret vann i magasinene og til balanseringen av kraftsystemet)

Slike forhold kan ikke vurderes enkeltvis per vassdrag.

Vi ser dessuten et behov for **veiledning** om hvordan man skal:

- Beregne **uforholdsmessig store kostnader** (jf. §§ 5, 10, 12 i Vannforskriften)
- Ta hensyn til **avveining av motstridende sektormål** og relaterte **interessekonflikter** på en faktabasert og transparent måte

Har dere forslag til forbedringer til planprogrammet?

Statkraft mener at virkningen av vannforvaltningsplanen i forhold til andre planer også bør omfatte følgende sektormyndigheter/-planer:

- **Regional utvikling**
Uten betydelig kraftmengde og -kvalitet minsker sjansene for å tiltrekke seg kraftkrevende virksomheter i framtiden som kan være viktige næringsaktører i Norge
- **Klimaplaner**
  - o Klimatilpasning og økende behov for flomhåndtering gjennom regulering av vannføringen i vassdragene med hjelp av vannlagringsmuligheter i magasinene vil bidra til å redusere omfanget av skadeflommer i regulerte vassdrag. Dette temaet er nevnt under temaer med utredningsbehov, men det bør også involvere relevante sektormyndigheter og -planer.
  - o Å ivareta fornybar energi for økt elektrifisering er også et viktig virkemiddel for å redusere klimautslipp.

Er det mangler i det foreslåtte programmet for utredning av konsekvenser for miljø og samfunn?

Statkraft mener at de foreslåtte KU-programmer ikke tar tilstrekkelig hensyn til vurderinger av de økonomiske konsekvenser for blant annet:

- Tap av fornybar kraft (reduserer muligheten for oppnåelse av Norges målsetninger innen fornybar energi)
- Tap av regulerbar kraft (negativ påvirkning på regional og nasjonal forsyningssikkerhet, kraftpriser, nettregeringsevner)
- Tap av flomdempingsevne (med risiko for en økning av skadeflommer)
- Tap av kraftkilder med lave utslipp (negativ påvirkning på oppnåelsen av Norges klimamål)
- Tap av Norges internasjonale konkurransedyktighet for å tiltrekke seg ny og beholde eksisterende kraftkrevende industri (tap av arbeidsplasser og skatteinntekter, særlig lokalt)
- Tap av lokale, regionale og nasjonale inntekter gjennom reduksjon av diverse skatter, konsesjonsavgiftene, konsesjonskraft og utbytte)
- Etablering av ny regulerbar kraftproduksjon for å erstatte tapt vannkraft
- Etablering av alternative flomsikringstiltak.

Det bør i så fall drøftes hvem som har det overordnede ansvaret for å følge opp de tre siste punktene ovenfor.

Etter vår oppfatning av Vannforskriften finnes det klare føringer (jf. §§ 5-15) om behov for å gjennomføre økonomisk karakterisering av eksisterende vannbrukere og en analyse av potensielle konsekvenser («vesentlige negative innvirkninger») av strengere miljømål for å kunne dekke disse samfunnsøkonomiske behovene uten uforholdsmessige kostnader.

Har du eller din organisasjon/bedrift/myndighet innspill om konkrete tiltak som bør vurderes og utredes og eventuelle prioriteringer i det videre planarbeidet?

Statkraft mener at for den kommende planfasen blir gjennomføring av pålitelige og robuste økonomiske analyser sentralt for suksessen til videre planarbeid. Å bygge et tiltaksprogram uten kunnskap om dets økonomiske konsekvenser på andre er risikabelt.

Er det ønskelig med regional planbestemmelse knyttet til vannforvaltningsplanen (pbl § 8-5)?

Statkraft mener at de regionale vannforvaltningsplaner for noen områder har nasjonale konsekvenser. To viktige eksempler er Norges energiforsyningsikkerhet og nivået på kraftprisene til norske forbrukere. Disse temaene av nasjonal viktighet bør derfor administreres under ledelse av nasjonale myndigheter. For adekvat behandling av vannkraft i de regionale vannforvaltningsplanene blir det etter vårt syn viktig at OED og FIN godkjenner de endelige planene etter at NVE har ferdigstilt sum-effektstudiene av de foreslåtte programmene for Norges energiregioner og for fleksibiliteten av hele landets strømforsyning, samt behovet for flomdemping. Dette vil sikre at det er de kompetente nasjonale sektormyndighetene som avgjør de samfunnsøkonomiske konsekvensene som påvirker deres ansvarsområder.

Kommentarer til høringsdokument 2 – HOVEDUTFORDRINGENE

Er miljøtilstand og påvirkninger riktig beskrevet? Finnes det data hos sektormyndigheter eller lokal/erfaringsbasert kunnskap som kan bidra til en enda bedre beskrivelse?

Statkraft har ved gjennomgang av Vann-nettet oppdaget at det finnes flere forhold vi ikke deler oppfatningen av:

- a. Manglende samsvar mellom KLDs vedtak og Vann-nettet
- b. Klassifisering av regulerte vassdrag som naturlig, i stedet for SMVF
- c. Tilstandsvurdering av SMVFER – der vi mener kategoriseringen av disse er for negative
- d. Økologisk tilstandsvurdering i regulerte vassdrag er vektlagt vassdragsregulering alene med for stor vektning.

Vi foreslår en grundig gjennomgang av Vann-nett i tett samarbeid med NVE og regulantene etter at de nødvendige økonomiske analyser er blitt gjennomført (jf. Vannforskriften § 15 og 5), og som vil hjelpe til å definere nærmere «uforholdsmessige kostnader» og «vesentlige negative innvirkninger» på kraftproduksjon og flomvern.

Statkraft har utført hydrologiske, hydromorfologiske og biologiske undersøkelser over flere tiår. Dette kan være nyttige informasjonskilder for å klassifisere regulerte vassdrag i denne kontinuerlige forbedringsprosessen. Bruk av eksisterende data i regulerte vassdrag vil kunne frigjøre offentlige midler til å forbedre utredninger i uregulerte vassdrag, som generelt sett ikke er så godt utredet som regulerte vassdrag.

Oppdatering av påvirkning fra vannkraft i vann nett

Flere vannforekomster med tilstand dårligere en miljømålet, og med påvirkning vannkraft har beskrevne tiltak rettet mot GØT eller GØP. Når tiltakene er utført bør påvirkningen som kommer frem i vann nett også justeres ned.

Er alle interesser av betydning ivaretatt? Er det interesser av betydning som ikke omtales?

I Vannforskriftens vedlegg III (som er knyttet til § 15) kreves økonomiske analyser for å etablere kostnader forbundet med «**vanntjenester**». Vanntjenester defineres i Rammedirektivets artikkel 2, paragraf 38: «*Vanntjenester betyr alle tjenester som ytes til husholdninger, offentlige institusjoner eller næringsvirksomhet:*

- a) *uttak, oppdemming, lagring, behandling og distribusjon av overflatevann (...)*»

Statkraft mener at regulering av elver og lagring av betydelige vannmengder i magasiner bidrar til en betraktelig samfunnsverdi i Norge, og som ikke kan oppfylles på andre måter uten

uforholdsmessige kostnader ikke bare med hensyn til den nasjonale energiforsyningen, men også til økende behov for en eventuell alternativ flomregulering for å tilpasse samfunnet til å kunne redusere de negative effektene av klimaendringene.

Statkraft mener at lagring og disponering av nedbør i magasiner er en vannreguleringstjeneste som bør defineres og utredes nærmere i sammenheng med begrepet «vanntjeneste» brukt i Vannforskriften.

Har du eller din organisasjon/bedrift/myndighet innspill til prioriteringer eller andre momenter til det videre planarbeidet?

Statkraft peker på behovet å fremskaffe grunnleggende økonomiske analyser (jf. V§ 15 og 5) slik at det blir mulig å utføre «*vurderinger av den mest kostnadseffektive kombinasjonen av tiltak med hensyn til vannbruk som skal inngå i tiltaksprogrammet på grunnlag av overslag over potensielle kostnader ved slike tiltak*» (jf. V § 15 – vedlegg III).

Når det foreligger en oversikt over hvilke kostnader miljømålene og tiltaksprogrammet innebærer for de ulike vannbrukere, vil man kunne gjøre samfunnsmessig viktige avveininger som:

- De økonomiske kostnader som vil påføres vannbrukere vs de økologiske nyttene
- Hvordan løse problemstillinger knyttet til motstridende sektormål som blant annet:
  - o Globalt miljøvern (klima) vs. lokalt miljøvern (fisk)
  - o Delplan om klima og energi (øke fornybar kraftproduksjon) vs. biodiversitet
  - o En økologisk sunn fiskebestand vs. en økonomisk lønnsom fiskbar bestand
  - o Bruk av magasinvolumet til flomvern eller til minstevannføring
  - o Grønt skifte med kraftkrevende datasentre vs. økoturisme
  - o Regionalutvikling gjennom kraftkrevende industri vs. Naturvern
  - o Opprettholde skatter og avgifter lokalt vs minstevannføring/miljømål

Å finne en løsning på disse dilemmaene er ikke lett, men det blir enklere når man kan basere avgjørelsene på en prioriteringsprosess med en logisk sekvens og med transparente kriterier som for eksempel:

- Dokumentering av økologisk effektivitet av de foreslåtte tiltakene
- Etablering av teknisk og økonomisk gjennomførbarhet av de foreslåtte tiltakene
- Prioritering av tiltak basert på kost/nytte vurderinger
- Prioritering etter hvilke tiltak med overveiende miljø nytte som lar seg lettest gjennomføre dvs. å begynne arbeidet med å "plukke de lavest hengende fruktene" først
- Prioritering etter økologiske flaskehals, dvs. begynne forbedringstiltak for økologisk kontinuitet nedstrøms i elva. Det er ingen økologisk nytte i å pålegge en regulant å bygge en fisketrapp oppstrøms i elva, hvis det finnes vandringsbarrierer nedstrøms uten betalingskraftige eiere.

Statkraft mener at de administrative prosessene bør holdes så enkle som mulig. Vi foreslår derfor at det vurderes i tett samarbeid med NVE/OED, FIN og NFD å:

- gruppere lignende problemstillinger i en samlet behandling. For eksempel:
  - o Klassifisering av bekkeinntak og mulige standardtiltak
  - o Fastsettelse av mindre strenge miljømål for alle vannkraftanlegg med betydelig reguleringsevne, slik som Sverige gjorde det i sin prioriteringsplan fra 2014
  - o Beregning av inntektstap for kommuner, fylke og nasjonale departementer.

Kraftproduksjon fra vannressurser spiller en ekstraordinær rolle for Norges kraftforsyning, som er nesten helt dekket av vannkraft (97%). Vannkraftproduksjon medfører relativt lave strømpriser sammenlignet med andre land i Europa. Strømpriser er et sentralt politisk tema for Norges befolkning som lever i et kaldt klima og som bruker i hovedsak strøm til husoppvarming. Fornybar og regulerbar vannkraft vil også bli viktig for å dekke det økende kraftbehovet innen transport og nye bruksområder for industrien. "Grønn omstilling" av samfunnet vil kreve mye elektrisitet, og den må være ren. Statkraft mener derfor at Norge har svært legitime grunner for å sterkere vektlegge vannkraftens spesielle samfunnsbetydning gjennom å fastsette systematisk mindre strenge miljømål for alle vannkraftanlegg med reguleringsevne for kraft- og flomhåndteringssystemet. Sverige bruker en lignende tilnærming for å verdsette betydningen av sine store regulerbare

vannkraftverk for det svenske samfunnet. Siden Norge og Sverige er del av det samme nordiske kraftmarkedet, vil et strikt fokus på lokale miljøutfordringer i den norske implementeringen av vannrammedirektivet medføre en distorsjon av markedsforutsetning. Det bør være nøytralitet og like forutsetninger for alle kraftprodusenter som konkurrer i det nordiske energimarkedet for å sikre et rettferdig regulatorisk system.

Vedlegg 2

Eksempler fra vann nett:

Forholdene i eksemplene under gjelder flere forekomster enn de som er nevnt her

Bruken av Definisjonen Naturlig og SMVF:

Barduelva 196-405-R, er definert som **naturlig i vann nett**. Vassdraget er **sterkt påvirket** av vannkraftutbygging. Resttilsaget er lite. Risikobegrunnelsen er oppgitt som: **SMVF, god økologisk tilstand ikke realistisk**. Vassdraget er kraftig regulert, og er etter vår mening en klar kandidat for SMVF.